

METODERAPPORT

"Drømmen om rikdom"

Sendt i Brennpunkt på NRK, 23. november 2004

Programansvarlig: Kjersti Knudssøn

Research: Ole Egil Størkson

NRK Fakta, 5020 Bergen

Tlf: 55 27 52 00

Redegjørelse for arbeidet

Ideen til programmet kom allerede i november 2003. I en avisartikkel omtales Ørjan Sæle og hans nystartede selskap, Seven. Selskapet har nettopp gjort en emisjon, og Sæle har tjent millioner. Han sier han driver med Nettverksmarkedsføring, men dette minner mye om et pyramideselskap. Etter noen søk på nett, blir det klart at det florerer med denne typen selskap, som forener nettverksselskap med pyramidespill. Søket viser også at Lotteritilsynet ikke når fram når de vil forfølge denne type saker. Regelverket er for svakt. I saken mot Alpha Club måtte tilsynet gi opp, fordi selskapet hadde et produkt å selge. Vi bestemmer oss for å lage program om pyramideselskap.

I mai 2004 starter arbeidet med programmet. Ole Egil Størkson samler inn informasjon og artikler om ulike selskap (ACN, Seven, Upside, T5PC, Funtendo, Global Network Stock Exchange, Conzenco, Lux og Nice Price, Nature`s Own, Shine Club, Alpha Club, Prosper Club, WWA, Eurosmart). Han henter dessuten inn informasjon om nettverksmarkedsføring (Synonymt med Multi Level Marketing-MLM), og om lovverket.

Lotteritilsynet

I samtale med tilsynet utdyper de problemene. Regelverket i Norge er blant de svakeste i Europa. Loven fra 1930 tallet sier at pyramidespill er ulovlig. Men dersom du har et produkt å selge, uansett hvor lite det måtte være, så er det godt nok argument for å si at selskapet driver lovlig salg. Det betyr at selskaper, der du må betale tidvis store summer for å være med, og der den inngangsbilletten fordeles oppover i systemet etter en prosentsats, er lovlige så lenge de også selger et produkt. Dette er selskaper der du ofte også kan kjøpe deg et plass høyere opp i systemet. Selskapene ligger i følge Lotteritilsynet svært nær grensen til det ulovlige, men det er umulig å gjøre noe med dem så lenge regelverket er svakt. Lotteritilsynet sier også at det var satt i gang et arbeid med å bedre regelverket, men at dette ble stanset, fordi myndighetene ville avvente nye regler i EU. Lotteritilsynet bekrefter at de ofte har henvendelser fra fortvilte personer som har tapt penger. Research avsluttes ved utgangen av mai.

Valg av selskap

I september starter jeg (Kjersti Knudssøn) opp med arbeidet. Jeg går gjennom den tidlige researchen, og oppdaterer meg på hva som har skjedd i selskapene siden mai. Jeg utvider dessuten søket til flere selskap, for å få enda større bredde og dermed en oversikt over bransjen. Samlet går jeg gjennom 25

selskap. (Jmf. Kildeliste).Jeg ser etter fellestrekk og ulikheter. I de selskapene jeg ønsker å se på, forenes nettverkssalg med pyramidetanke og -struktur. Jeg velger derfor å kalle dem pyramideseelskap. I det legger jeg at de i utgangspunktet ikke er ulovlige, men at de driver en virksomhet i en gråsoner, fordi regelverket er for svakt. Ved hjelp av Lotteritilsynet setter jeg opp en kriterieliste for hva som skal til for å komme under benevnelsen pyramideseelskap. Du må betale for å være med og pengene fordeles etter en nøkkel oppover i systemet. Ergo, du tjener på å verve nye. Dette er fundamentet. I tillegg kommer forsterkende moment, som at du kan kjøpe deg til en plass i systemet, alle inviteres til å handle aksjer på en "lekebørs", og du må signere kontrakter som kan endres til enhver tid. Et annet fellestrekk er vervemøter, der det legges stor vekt på suksesshistorier. Jeg systematiserer selskapene jeg har undersøkt, og kommer til at jeg er nødt til å gjøre et stramt utvalg. Jeg bestemmer meg for å satse på tre selskap. Disse tre må samlet være beskrivende for gråsonen, og hele pyramideproblematikken. Jeg finner ut at jeg må se på ett som er på vei opp. Hensikten er å vise hvordan det starter, og hvordan man verves. Så velger jeg ett som er på høyden. Da kan vi se hvor lett det er å bli imponert, og samtidig se om det er samsvar mellom størrelse og innhold. Og til slutt velger jeg et som er i ferd med å falle sammen. Det, for å vise hva som skjer, hvor mange som taper, og hva som blir konsekvensene for de som startet det hele.

T5PC fremstår raskt som meget interessant. Selskapet har vært et av de store pyramideseelskapene det siste året. Både gjennom artikler, men hovedsakelig via ulike treffsteder på nettet, blir det klart at selskapet nå sliter. Folk etterlyser pengene sine. I T5PC skulle man selge produkter fra en nettbutikk. Men fokus var hovedsakelig på kjøp av aksjer i selskapet. Det blir fort klart at T5PC bør være eksempelet på pyramiden som raser. Det virker åpenbart allerede i september at selskapet vil gå konkurs i løpet av kort tid.

Seven er drevet av Ørjan Sæle, nettverkskongen i Norge. Dette selskapet ønsker å fremstå svært seriøst. De skal drive salg av telefonabonnement, og har som mål å bli det ledende nettverket i Europa. Du må imidlertid betale for å være med, og det er ingenting som tilsier at dette ikke er et pyramideseelskap. Også her treffer jeg på svært misfornøyde medlemmer, og økonomisk har de foretatt mange interessante krumspring. Jeg velger dem som eksempel på selskapet på høyden.

Play Club er et av flere nystartede selskaper. Det kommer nye hver uke. Dette er på vei opp. Hensikten er å bli størst i verden. I likhet med andre selskaper har de produkter. Her skal jeg selge helsepakke, DVD klubb og Finanspakke, men jeg kan også kjøpe aksjer, og jeg må betale for å være med. I startfasen er det bare finansklubben med aksjer som er på plass, så det er reelt det eneste produktet. Dette blir mitt eksempel på selskap på vei opp.

Jakten på taperne

Jeg starter med en gang jakten på noen som har tapt penger. I T5PC er det mange som har tapt store summer, men det er vanskelig å få folk til å stå fram. Vi er i starten av september, og de fleste har fremdeles håp om å få tilbake det de har investert i aksjer. Via en artikkel kommer jeg over navnet til jusstudent Ingebjørg Vamråk. Hun er sterkt kritisk til selskapet, og nevner at det er noen som er villige til å gå til sak mot selskapet. Jeg tar kontakt, og vi har et flere timer langt møte.

Vamråk forteller at hun selv har vært inne i selskapet, at hun investerte i aksjer, og oppdaget at mye var galt. Hun forteller om at lederne trykket opp 800 millioner gratisaksjer til seg selv. Da medlemmene oppdaget dette, lovet ledelsen at disse aksjene skulle settes i karantene. Det betyr at de ikke skulle omsettes. Men, i følge Vamråk, ble de likevel solgt videre i det stille. Konsekvensen var at verdien på selskapet ble utvannet. Hun forteller at prospektene ikke stemte. Og, som flere andre, erfarte hun at reglene ble endret hele tiden. Informasjonen var villedende og mangelfull, og det var vanskelig å få ledelsen i tale. Vamråk forteller at ledelsen lovet en trading med aksjer. Denne kom i gang en halv dag. Folk handlet som gale, og aksjekursen gikk rett til værs. Etter dette knakk systemet sammen, men det skulle bare være en teknisk formalitet før det kom opp igjen. Konsekvensen var at folk kjøpte flere aksjer. I den korte perioden børsen var åpen hadde jo aksjene mangedoblet sin verdi. Men børsen kom aldri opp igjen. I september satt fremdeles folk å ventet på at aksjehandelen skulle starte igjen. Ingebjørg Vamråk sa seg villig til å være med i programmet. Hun sa seg også villig til å hjelpe med å finne en som hadde tapt penger. Det var viktig for meg at dette var en person som ikke virket "stakkarslig". 70 tusen mennesker investerte i T5PC. Det var viktig å vise at dette kunne vært hvem som helst. Etter tre uker med nei, får vi endelig napp.

Tapte 240 000

Kurt Holm er uføretrygdet, og trafikkskadd. Han fikk 240 tusen kroner i erstatning etter en ulykke, og de pengene investerte han i T5PC. Han har tenkt nøye gjennom det å stå frem med sin historie. Han er redd for å få trusler, han er redd for å fremstå som dum, han er redd for at han aldri vil se pengene igjen. Men når han først har bestemt seg forteller han alt. Han er svært overbevisende om hvordan man blir lurt. Han forteller hvordan selskapet stadig forandrer regler, og hvordan han blir lurt til å skrive under på ting han ikke forstår.

Jeg lar meg verve

Det å verve nye medlemmer er livskraften for pyramideselskapene. Jeg vil finne ut av hvordan det skjer. Jeg oppretter en hotmail og bruker "pikenavnet" mitt fordi det er svært vanlig. På internettsiden til Hegnar.no kommer jeg i kontakt med ververe fra Play Club. De er veldig offensive i denne perioden. Jeg oppretter kontakt med en, og hun sender over informasjon pr mail. Det spesielle er at jeg bare får litt av gangen. Jeg sitter alltid igjen med flere spørsmål enn svar når jeg har fått post. Vi begynner å snakke sammen på telefon. Hun er entusiastisk. Jeg må inn med i overkant av 2000 kroner for å være med, men da vil jeg også få en del aksjer. Ved å gå inn med denne inngangsbilletten kan jeg verve andre, og kanskje kvalifisere meg til å bli Partner. Jeg er skeptisk, og lurer på om jeg kan ta ut penger. Ja, sier hun. Play Club bruker JP Morgan Bank i Tyskland, og dessuten Lloyds Bank. Her skal jeg få egen konto, og eget Visa eller Masterkort. Det står ikke noe om bankene på nettsiden deres, men min kontakt sier at bare jeg lar meg verve, så får jeg tilgang på all informasjon. Jeg betaler inn pengene, men nettsidene inneholder ikke noe mer konkret. Her er lovtaler, store ord, og veldig lite fakta. Jeg begynner å få tilbud om å kjøpe aksjer. Tilbudene kommer pr mail og SMS og via telefonsamtaler. Kursen kommer til å stige. Nå må jeg kjøpe. Kjøper jeg innen mandag, så tjener jeg masse penger. På mandag er plutselig fristen utsatt, jeg kan fremdeles få kjøpe aksjer til god pris, men da må jeg handle

innen fredag. Slik fortsetter det. Etter vel to uker får jeg tilbud om å få et lån på 5000 Euro. Da blir jeg Partner. Jeg må bare signere en kontrakt på et svært komplisert engelsk. I kontrakten forplikter jeg meg til å øke omsetningen hele tiden. Jeg skal verve et visst antall personer innen 28. februar. I følge kontakten eier de alle ideer jeg har i hodet mitt. Og bryter jeg kontrakten må jeg møte i retten på Honduras. Jeg oversender kontrakten til juridisk avd. i NRK, og lurere på om jeg kan skrive under. De mener ja, for den inneholder så mange åpenbare feil og mangler at det ikke er noen risiko. Nå vil ververen min, eller sponsoren som det heter i denne bransjen, møte meg.

Skjult opptak

Jeg ønsker å dokumentere hvordan vervingen foregår, og samtidig få bevis for hva som har skjedd så langt. Etter nøye vurdering bestemmer vi oss for å bruke skjult opptak. Jeg reiser til Trondheim, og møter min sponsor, og sønnen som er høyere plassert i pyramiden. De snakker mye, og legger stor vekt på hvor sikkert dette er. De gjentar nok en gang navnet på bankene som bevis. Jeg lurere på hvordan jeg kan få konto i en bank, uten å levere fra meg personalia, men det er visst ikke viktig. Det er stort trykk på at jeg må verve mange. Alle jeg verver vil minst doble innsatsen. Det er viktig å få med hele familien, og alle venner og bekjente. De forteller om hvordan jeg garantert kan overtale folk. Jeg ringer opp venner, har toppledelsen i Play Club med på tråden, og de overtar vervingen. Da er det veldig vanskelig for venner og familie å si nei. De er overbevist om at jeg kan oppfylle kontrakten min. De snakker også mye om produkter, men ingenting er klart ennå, foruten finanspakken, der jeg kan selge aksjer, fond og noe de kaller "trust".

Jeg reiser fra Trondheim med flere spørsmål enn svar. Men om to uker skal Play Club ha Kick Off arrangement i Oslo. Da skal jeg få møte lederne. De har så langt vært lite tilgjengelig fordi orkanene i USA visstnok har skapt litt problemer med å få aksjehandelen i gang på "lekebørsen" på internett. Jeg bestemmer meg for å bruke deler av opptakene fra møtet i Trondheim i programmet. Det viser godt hvordan dette foregår. Men jeg vil skjule identiteten til de to, fordi de ikke er ledere. Det virker som at de inderlig tror på det de sier, og at også de er lurte.

Kongen av nettverksmarkedsføring

Ørjan Sæle regnes som kongen av nettverksmarkedsføring i Norden. Etter å ha tjent millioner på kosmetikk i Natures Own, starter han høsten 2003 opp selskapet Seven. Research i forskjellige aviser i de nordiske land viser at oppstarten av selskapet var omstridt. Sæle tok med seg hele nettverket sitt fra Natures Own, og Seven kjøpte 49 prosent av teleselskapet PGOne for 5 millioner kroner, pluss provisjonsavtale. (Selger var Ola Bartholdson, som også var direktør i Seven.) Fram til august var aksjekapitalen i selskapet 100 tusen kroner. I august blir den utvidet til 500 000 kroner (selskapet hadde da 5000 aksjer til en verdi av 100 kr.stk)

I september skjer en splitt, og de 5000 aksjene blir til 125 millioner aksjer, pålydende 0,004 kroner. Men fremdeles er verdien av selskapet bare 500 000 kroner.

I oktober/november lanseres selskapet stort. Nå verver de masse selgere på møter. Så gjør de en emisjon. De trykker opp 27 millioner aksjer, og pålydende er 1,85 kroner. Aksjene blir solgt, og det hele feires med et gigantarrangement i Globen i Stockholm. Etter emisjonen er selskapet nå verdsatt til hele 281 millioner kroner. Gründernes aksjer har hatt en verdistigning på over 41 tusen prosent på få dager...

Emisjonen omfatter bare B aksjer, så gründerne kontrollerer 93 prosent av stemmene i selskapet. I Seven skal du selge telefonabonnement for PGOOne, og etter hvert utover våren 2004, helseproduktet Well Today.

Jakten på Sæle

Jeg begynner å ringe Ørjan Sæle for å få et intervju. Han er ikke lett å få tak i, så jeg tenker det er lurt å begynne i god tid. Etter et utall oppringinger får jeg tak i han, og forteller at jeg skal lage et Brennpunkt om pyramideselskaper og nettverksbransjen. Jeg sier jeg vil ha han med fordi han er den med mest kunnskap på området. Jeg vil spørre han om historikk, bransjen generelt, og Seven. Han er i utgangspunktet skeptisk, og ber meg først gradere selskaper. Han vil ikke puttes i samme bås som T5PC. Jeg graderer selskapene fra det lovlige til det ulovlige. Deretter vil han ha spørsmålene på forhånd. Det får han, men jeg presiserer at det er grove trekk. Deretter vil han ha løfte om at ingen direkte skal kommentere Seven i programmet. Det sier jeg også at er greit. Jeg får en intervjuavtale bare få dager etterpå. Det er den eneste sjansen jeg får, og vi skal ta intervjuet hjemme hos Sæle. Jeg er ikke ferdig med research, men i løpet av kort tid får jeg tak i årsregnskapet, og finner ut at selskapet taper penger. Det er ikke mulig å lese ut hva selgerne får i provisjon. Jeg reiser til Oslo, og tar intervjuet. Sæle svarer på alle spørsmål om historikk og bransjen. Han svarer på de fleste spørsmål om Seven, men vil ikke kommentere hva selgerne tjener, eller hvilke kontrakter de arbeider på. Han svarer vagt på spørsmål om økonomi. Intervjuet skjer i september. Sæle er svært opptatt av å holde distanse til T5PC, som han mener er ulovlig. Han presiserer at Seven heller ikke handler med aksjer i lekebørs.

De gode bildene

I et program om selskap i gråsonen, der internett er treffsted, og ryktebørsen viktigste informasjonskanal, sier det seg selv at det er vanskelig å finne gode bilder. Det er to store arrangement som det går gjetord om i denne bransjen. Det er T5PC sitt vervemøte på Hellerudsletta, og Sevens store aksjefest i Globen i Stockholm. Til alt hell er dette tilgjengelig på nett. På sidene til T5PC ligger flere timer med opptak fra vervemøter. Der er reklamesnutter og intervjuer. Jeg filmer det fra dataskjermen.

På Seven Tv ligger vel 10 minutter med redigert opptak fra aksjefesten i Globen. Her er en mann som vinner en Porche, korte appeller og stor festivitas. Jeg filmer også dette. I møtet med Sæle spør jeg om jeg kan få originaltappen. Han spør om ikke jeg bare kan bruke det fra nettet. Jeg bekrefter at jeg kan det, men at det blir bedre kvalitet dersom jeg får det på en tape. Han skal se hva han kan gjøre, men til tross for flere purringer, hører jeg ikke mer fra han i denne saken.

Hvem er hvem ?

Jeg gjør en grundig sjekk på hvem som står bak de ulike selskapene. Det viser seg at de fleste er gjengangere i bransjen, og har havarete selskap bak seg. I Playclub har de fleste vært innom et selskap som het LW8. Markedsdirektøren var en av toppene her. Den pyramiden veltet, og de fleste tapte store summer. Mange av medlemmene har fulgt med over i Play Club. Jim Wolden, som er på toppen av T5PC har også bakgrunn herfra. Andre i T5PC har vært i ulike andre selskap. Jørn Tagge, som måtte gå fra T5PC høsten 2004, startet sporenstreks opp Owners Group International, som er en ny pyramide. Det samme mønsteret går igjen i andre selskap som er undersøkt, men som ikke er del av programmet (eks Gold Pay, Upside, Alpha Club) I denne bransjen virker det som at man bare starter en ny pyramide når den gamle velter, og med på lasset følger de som har tapt penger. Sæle er mer renhårig, men følger samme mønster. Etter flere konkurser gjorde han det stort i Natures Own. Så ville han starte Seven. Han tok med seg alle under seg (40 tusen personer) og forlot Natures Own, med den konsekvens at det selskapet nesten kollapset. Seven ble bygget opp på rekordfart, men etter ett år sliter de økonomisk, og skifter navn til Think Seven. Nå sanker de medlemmer fra havarete T5PC.

Økonomi

Jeg ringer Handelshøyskolen BI i jakt på en økonom som kan fortelle meg mer om gråsonerbransjen. Jeg får kontakt med førsteamanuensis Hans Mathias Thjømøe. Han mener denne bransjen selger luft. De har et vagt produkt i bunn, men hovedsakelig handler det om å verve andre, og få dem til å tro nok på selskapet slik at de kjøper aksjer. Thjømøe kaller pyramideselskapene for ballonger, der bare noen få blir rike. Han har bakgrunn i psykologi, og viser til at selskapene fungerer som sekter, der du frelses på vekkelsemøter. Thjømøe stiller opp i programmet. I tillegg gjør han uoffisielt en vurdering av økonomien i de ulike selskapene. Han mener de tre jeg har valgt ut er åpenbare luftslott. Han er sterkt kritisk til emisjonene, både i Seven og T5PC.

Norge – en frihavn for pyramideselskaper

Jeg tar igjen kontakt med Lotteritilsynet, denne gangen for et intervju. Direktør Atle Hamar stiller opp. Han sier at Norge er i ferd med å bli en frihavn for pyramideselskap. Han sier vi eksporterer selskapene til naboland. Lotteritilsynet er handlingslammet, fordi regelverket er for svakt, og han har ingen forståelse for at myndighetene har stanset arbeidet med ett nytt regelverk. Han sier det er et stort problem med disse selskapene i gråsonen. De kan graderes fra det ulovlige over i det lovlige, men felles er at de er pyramideselskaper. Kjernen er å verve nye, og sjansen for å tape penger er stor.

Seven taper penger

Jeg henter inn det jeg kan få tak i av regnskaper gjennom Brønnøysund-registrene og Bolagsverket i Sverige. Jeg får via Creditinform ut kredittratingen til alle Sæles selskaper. Jeg sjekker dessuten skattelistedene. Halvårsresultatet til Seven er nettopp offentlig, og det betyr at jeg har et sammenligningsgrunnlag. Jeg vurderer papirene, og kontakter en uavhengig revisor i PricewaterhouseCoopers AS. Regnskapene er kompliserte og fordelt på underselskap. Jeg ber han

gjøre opp status for selskapet ut fra årsregnskap 2003 og første halvår 2004. Han trenger tid, men lover å komme tilbake. Etter en uke er det klart: For hver krone Seven tjener, bruker de 2. Likviditeten er svekket med 54 millioner kroner, dvs alt folk handlet aksjer for er brukt opp. Pengene bokstavelig talt renner ut av Seven.

Snuskete kontrakter

I miljøet rundt pyramideselskapene går ryktene om at det er vanskelig å tjene penger i Seven. Nesten alle pengene går til toppene. Ryktene forteller også om kontrakter som er snuskete. Jeg prøver via kontakter å få ut en slik kontrakt, men det viser seg vanskelig. Folk er redde. De har skrevet under på streng taushetsplikt. Alle jeg er i kontakt med, er redde for å miste det de har opptjent dersom de leverer fra seg kontrakten, eller forteller for mye. Men en kilde forteller at bonussystemet er lagt slik opp at du må skaffe et visst antall telekunder, og de må ringe for en viss sum, før du får bonus. Dersom du ikke klarer å skaffe det rette antall kunder, eller at de ringer for lite, går bonuspengene dine i stedet til topps i pyramiden. Til slutt lykkes jeg med å få tak i en kontrakt fra en kilde. Svart på hvitt står det at alle forhold i kontrakten din kan endres når som helst, også provisjonsutbetalingene. Du har streng taushetsplikt. Seven har dessuten ikke noe ansvar for feil på produktene du selger.

Snakker de sant ?

I Play Club har de sagt at jeg og selskapet skal ha konto i JP Morgan Bank i Tyskland. Jeg ringer dit for å høre om dette stemmer. Informasjonsmedarbeideren der er svært overrasket, og sier at de er en industribank, med hovedsakelig store selskap som kunder. Hun sier at de har noen privatkunder, men at de er i milliardærklassen. Hun ber om en e-post for å sjekke nærmere. Jeg ringer også Visa og Europay (Mastercard), og hører om de gir ut kort uten personalia, eller kontakt med kunden. Det gjør de i hovedsak ikke, unntaket er noen få land i Asia.

Kick Off

Første helgen i oktober er det Kick-Off i Playclub. Det har vært hyppig kontakt på e-post og telefon fram til dette. De presser meg for å verve. Jeg samler på alle e-poster og tekstmeldinger. Vi ringer lederne og sier at Brennpunkt lager en dokumentar om nettverksbransjen og pyramideselskap. Vi spør om å få være med på Kick-Off, og om vi kan få intervju med lederne. De sier nei. Da velger vi å reise med skjult kamera. På et hotell i Oslo kurses vi i finanspakke, aksjer, trust og trygge banksystemer. Her brukes store ord, og vage formuleringer. Vi blir oppfordret til å sette verdier i Trust i utlandet, for å unngå å betale skatt. men det blir sagt lite om risiko. De snakker om banker, men ikke konkret hvilke. Vi blir oppfordret til å handle med aksjer på lekebørs, som en prøveballong. Snart skal den virkelige handelen starte. (Den har allerede vært utsatt flere ganger) I tillegg kurses vi i helsepakke og DVD klubb, som kommer snart. Foredragene holdes i stor del på engelsk, og det er åpenbart at svært mange i salen ikke forstår det som blir sagt. Når arrangementet er ferdig er mange allerede svært beruset, og samles i en suite for å feste. Jeg ønsker å få med meg markedsdirektøren på gangen for å få vite mer. Han er ikke synlig påvirket av alkohol, men har med seg en boks øl på gangen. Vi snakker

lenge om finanser, truster og fond. Til slutt forteller jeg hvem jeg er, og ber om et intervju. Det avslår han. Vi reiser fra Oslo.

Telefon til alle

Mandag ringer jeg til alle jeg har filmet med skjult kamera. Jeg forklarer min sponsor og sønnen hvorfor jeg har filmet dem. Jeg forteller at det blir brukt i programmet, og at de blir sladdet. Det fordi at jeg ikke ønsker at identiteten deres blir kjent. Jeg understreker at dette ikke er noe personlig mot dem. Telefonsamtalene er holdt i en hyggelig tone. Jeg ringer også markedsdirektøren, og forteller at han er filmet. Jeg sier at jeg gjerne vil ha et intervju med ham om selskapet. Det takker han nei til. Jeg gjør oppmerksom på at de skjulte opptakene vil bli brukt.

Løgn

Få dager senere blir jeg kontaktet av JP Morgan bank i Tyskland, som sier at de ikke kan si mer enn det de har sagt, fordi slik fungerer banklovene. Men hun understreker at de ikke oppretter konto uten direkte kontakt med kunden. Hun understreker også at de aldri har utstedt et Master- eller Visakort til noen kunder. De tilbyr ganske enkelt ikke denne tjenesten. Få dager senere blir jeg kontaktet av en lukket kilde i London. Vedkommende vil gjerne vite mer om Play Club. Etter to uker bekrefter denne kilden at Play Club ikke har konto i JPMorgan Bank noe sted i verden. De har heller ikke konto i Lloyds Bank. Alle topplederne i selskapet er sjekket. Pengene jeg betalte inn for å bli medlem gikk til en konto som het Gold Pay Broken Arrow. Dette er en konto i et indianerreservat i USA. Indianerreservatene er unntatt internasjonale banklover, og brukes hyppig til hvitvasking av penger.

Slenger på røret

Jeg ringer markedsdirektøren i Play Club for å be om en forklaring på kontoene. Jeg vil ta opp samtalen fordi det er viktig å få den umiddelbare reaksjonen. I denne bransjen har jeg erfart at man lyver, og forandrer uttalelser fra gang til gang. Jeg får ikke tak i markedsdirektøren, men prøver å få han til å ringe meg. Han ringer meg på min mobil. Jeg sier at jeg har lite batteri, og spør om ikke jeg kan ringe ham opp fra en annen telefon. Jeg flytter meg til telefonen som vi tar opp lyd fra. Jeg sier at verken jeg eller Play Club har konto i de nevnte bankene, og ber om en kommentar.

Markedsdirektøren blir stille, så spør han om samtalen blir tatt opp. Jeg bekrefter det, og han legger på røret.

Sæle og fakta

Jeg korresponderer med Sæle på mail, og ber han utdype kjernetallene i regnskapene. Han bekrefter at likviditeten er svekket med 54 millioner. Jeg vil også dobbelsjekke antallet mobilkunder de har. Hver gang jeg har snakket med Sæle har han endret antallet. Jeg ber han gi et endelig og korrekt tall som jeg kan bruke i programmet. Det får jeg. Jeg prøver igjen å få han til å fortelle hva selgerne tjener, men det er han ikke villig til å opplyse.

T5PC innrømmer ulovligheter

Jeg prøver å få ledelsen i T5PC til å stille opp i programmet. Jeg vil vite hvor pengene er blitt av. Etter å ha snakket med flere i toppledelsen, sier styreformann Andreas Grøstad nei til å stille opp. Men han vil bekrefte at det har foregått ulovligheter i selskapet, og det gjør han i en mail.

Å være blekksprut

Arbeidet med de tre selskapene pågår parallelt med opptak. Samtidig endrer ting seg fort i denne bransjen. Jeg bruker en til to timer hver dag på å holde meg orientert om hva som skjer i pyramidebransjen.

Manus og klipp

Når alle opptakene er i boks skriver jeg manus og klipper programmet. Jeg er svært nøye med å overholde avtalen med Sæle. Ingen andre intervjuobjekt kommenterer hans uttalelser eller selskapet. Kurt Holm, som er offer i saken, får se hele programmet. Det samme får Ingebjørg Vamråk, fordi hun har stor kunnskap om bransjen, og kan påpeke feil eller uklarheter. De øvrige, som har ønsket det, får tilsendt utdrag der de medvirker selv.

T5PC konkurs

Fem dager før programmet skal sendes, går T5PC konkurs. Kilder jeg har i programmet står frem i andre media. Ørjan Sæle fremstår som den gode mann i ulike sammenhenger. I løpet av de siste ukene har han endret på selskapet sitt. De heter nå Think Seven. Han, som for to måneder siden var så opptatt av avstand til T5PC, tar nå lederne derfra inn i varmen. Han kjøper også alle medlemslistene til T5PC og tilbyr dem en ny fremtid hos han. Dessuten har også Sæle startet opp aksjehandel på "lekebørs". I løpet av helgen ser Sæle utdragene fra programmet, og tar kontakt.

Vil stanse programmet

Ørjan Sæle beskylder meg for løgn. Han er sint, og vil stanse programmet. Jeg ber han ta skriftlig kontakt, og gjøre rede for sine påstander. De kommer dagen før programmet skal gå. Han mener det er 13 punkter som er feil i programmet. Han har rett på ett punkt. Vi har brukt en feil logo i programmet, og det blir rettet opp. Ellers velger jeg å presisere at aksjekjøpene i Seven skjer over et par dager, og ikke "over natten" som var sagt i denne utgaven av programmet. Etter samtale med redaktør og juridisk avdeling i NRK, ser vi ikke at det er noe mer å rette på, at faktagjengivelsen er korrekt. Informasjonen i programmet er basert på Sæles egne uttalelser, og selskapets regnskaper og egne papirer. Han bestrider ikke de faktiske tallene, som beskriver situasjonen for selskapet. Aksjeemisjonen, som er omtalt i programmet, har jeg diskutert med to økonomer, ved BI og PricewaterhouseCoopers. Begge støtter det som blir sagt i programmet. Jeg velger imidlertid selv å gjøre noen andre endringer av eget ønske, fordi det har skjedd mye de siste dagene. Jeg legger inn en setning om at T5PC er konkurs. Jeg sier også at ledere fra T5PC er på vei inn i Sæles Seven.

ACN krever endringer

Et av pyramideselskapene som fremkommer på en plakate i programmet, kontakter oss for å bli strøket. De mener vi påstår at de driver ulovlig pyramidespill. I programmet blir det aldri sagt pyramidespill om noe selskap. Mens den omtalte plakaten vises, sier jeg følgende: "Det finnes et utall slike pyramideselskap på internett. I de fleste kan du kjøpe aksjer." Vi ser ingen grunn til å fjerne dem fra plakaten. Den viser logoene til 16 selskap i gråsonen, som alle er pyramideselskap etter vår definisjon. I ACN må du betale nær 5000 kroner for å bli med. Disse pengene fordeles oppover i systemet. Du skal verve nye, og samtidig selge telefonabonnement. Selskapet har strenge kontrakter, med taushetsplikt, og store vervemøter med suksesshistorier. De har hatt problemer med lovverket andre land.

Siste sjekk

I Play Club lovet de at aksjehandelen skulle komme i gang 3. oktober. Den er blitt utsatt flere ganger. Jeg sjekker hva som er status den dagen programmet skal gå. Den er ikke kommet i gang. Medlemmene venter fremdeles på at noe skal skje.

Mål og resultat

Hensikten med å lage programmet var å vise hvordan pyramideselskaper kan operere i en gråsoner, uten at noen gjør noe. Jeg ønsket å vise hvordan folk blir lurt, og hvorfor.

I programmet har jeg dokumentert at myndighetene er handlingslammet. Selskapene har funnet et smutthull der de kan drive pyramidevirksomhet, uten at de rammes av lovverket. Programmet viser at pyramidene lyver, villeder og forfører folk. Teknikkene går igjen i hele bransjen. Suksesshistorier, flotte arrangement og et blomstrende språk uten innhold. Vi har bevist at folk overtales til å skrive under på kontrakter de ikke forstår, og som fratrar dem nesten alle rettigheter. Det er de færreste som kan tjene store penger i denne bransjen. Gjennom kompliserte regler går det meste av pengene til topps i pyramidene. Vi har bevist at det er gründerne som sitter med full kontroll i disse selskapene, og de kan foreta seg hva de vil.

Vi har dokumentert at lederne i pyramidene går fra selskap til selskap. Når noe har falt sammen, starter de noe nytt. Med seg på veien tar de ofte nettverket sitt, det vil si de som har tapt penger. Politiet gjør ingenting, for det er de færreste som anmelder slike forhold.

Sending og etterspill

Programmet blir sendt den 23. november, som planlagt. I ettertid klager selskapet ACN Brennpunkt inn for PFU. Sekretariatet realitetsbehandler ikke saken, men ber NRK om en redegjørelse for hvorfor selskapets logo er trukket inn. NRK redegjør for dette skriftlig, og på bakgrunn av denne saksbehandlingen innstiller PFU sekretariatet på at saken ikke realitetsbehandles. PFU slutter seg til dette i sitt møte 25.01.05 og Brennpunkt frikjennes.

Ellers er det ingen klager. Etter konkursen i T5PC starter norsk politi etterforskning av selskapet. Scotland Yard tar kontakt etter at programmet er sendt, og bekrefter at de etterforsker Play Club. De vil gjerne ha kopi av programmet, og får det. Seven verver medlemmer fra T5PC, og prøver å fremstå som seriøse. Aksjekursen har imidlertid falt dramatisk, og i desember gjør de en ny emisjon. Men så langt ser ikke det ut til å hjelpe. Kursen er lav. Norske myndigheter lover å bedre regelverket i løpet av kort tid.